

POVIJESNI ODJEL

2002. - 2003. GODINA

Povijesni odjel danas ima 16.458 inventarnih brojeva upisanih u devet inventarnih knjiga. U proteklom je vremenskom razdoblju inventirano 1260 predmeta, od toga u Grafičkoj zbirci, Zbirci fotografija, Zbirci skulptura i natpisa i Kulturno-povijesnoj zbirci 1101 inventarni broj, voditelj zbirki, viši kustos Grgur Marko Ivanković te u Dokumentarnoj zbirci, Kartografskoj zbirci i Zbirci zastava 159 inventarnih brojeva, voditelj zbirki kustos Ante Grubišić.

Iz kancelarije pok. mr. sc. Vesne Burić komisijski¹ je preuzeta građa i literatura za nekoliko muzejskih odjela. Popis materijala preuzetih u više zbirki Povijesnog odjela, 1.400 komada, proteže se na 18 kartica, a obuhvaća građu: Grafičke zbirke (1037 komada - 561 razglednica, 2 bakroreza, 99 dionica, 375 listova iz 30, dijelom nekompletnih, grafičkih mapa), Zbirke Fotografija (163 komada - 70 inventiranih fotografija, 76 fotografija s oznakom Knjige ulaska i drugim oznakama, 17 fotoalbuma), Zbirke skulptura i natpisa (1 brončana skulptura Inv.br. K-64), Zbirke kulturno-povijesnih predmeta (17 klišea), Dokumentarne zbirke, Kartografske zbirke i literaturu dijela navedenih zbirki Povijesnog odjela te fotografije i grafike iz vlasništva privatnih osoba (302 fotografije i grafičke mape).

Među akvizicijama ističemo donacije: fotografija i oleografija iz ostavštine plemićke obitelji Burijan u Valpovu (dar Jasna i Zdravko Poznić), dviju keramičkih skulptura i fotografije iz obitelji Moser (dar Elza Moser), fotografije Osijeka iz 1930-ih (dar Vera Gerard - Šipošić), sportska odlikovanja i pehari poznate osječke atletičarke Zdenke Kolenc - Majhen (dar Zdenka Majhen), fotografije obitelji prof. Vladoja Dukata (dar Zdenka Dukata), papinsku zastavu koja je bila izvješena prigodom boravka sv. Oca Ivana Pavla II. u Osijeku (dar osječke HVIDR-e) te otkup starih razglednica slavonskih sela i gradova.

Za potrebe izložbi i budućeg stalnog postava

¹ Komisija imenovana od strane Stručnog vijeća Muzeja Slavonije sastojala se od sljedećih članova: mr. sc. Marina Vinaj, Ida Horvat, prof. i Grgur Marko Ivanković, dipl. pov. umjet.

restaurirani su sljedeći predmeti iz Zbirke zastava, Kartografske zbirke, Zbirke oružja i vojne opreme, Grafičke zbirke, Dokumentarne zbirke, Zbirke skulptura i natpisa i Zbirke kulturno-povijesnih predmeta: zastava osječkog ceha mesara, plan tvrđave Osijek iz 1786., pet pušaka karanfilki, skulptura sv. Duha sa spomenika sv. Trojstva, slika nepoznatog autora Faust za izložbu Ostavština osječke slobodnozidarske lože "Budnost", Atlas Vukovarskog vlastelinstva, knjiga veduta iz 1685. g., škrinja osječkog ladarskog ceha iz 1795. g.; skupina

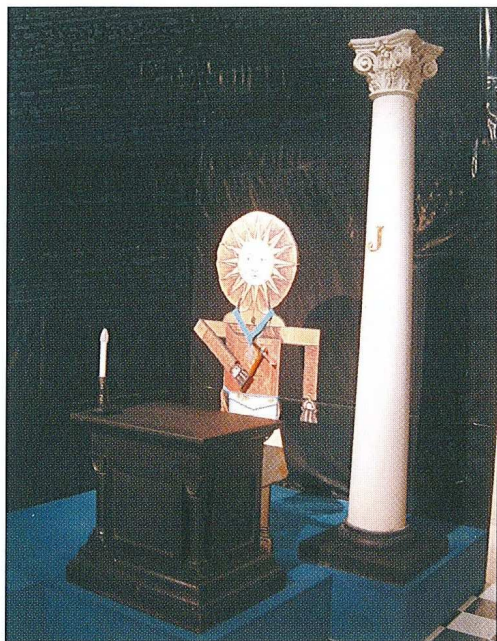
Sl. 1. Škrinja osječkog ladarskog ceha iz 1795. g. Foto: G.M. Ivanković

slobodnozidarskih predmeta: 11 mačeva, 3 čekića, 1 šestar, 2 aplikacije i 41 znak osječke lože "Budnost"; najstarija Inventarna knjiga Muzeja i zastava Glavne straže narodne garde i zastavna vrpca. Na restauraciji se još uvijek nalaze tri puške karanfilke.

U sklopu izložbe Ostavština osječke slobodnozidarske lože "Budnost" autori izložbe istraživali su u Državnom arhivu u Osijeku, Državnom arhivu u Zagrebu, Arhivu HAZU u Zagrebu, Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, Hrvatskom povijesnom muzeju u Zagrebu, Muzeju grada Zagreba te u Mađarskom narodnom muzeju, Mađarskom državnom arhivu i Széchény knjižnici u Budimpešti

Građa iz više zbirki Povijesnog odjela bila je izložena na sljedećim izložbama:

- 125 godina Muzeja Slavonije, Osijek, Muzej Slavonije
- Sakralna umjetnost iz zbirki Muzeja Slavonije Osijek, Osijek, Muzej Slavonije

Sl. 2. Detalj izložbe *Ostavština osječke slobodnozidarske lože "Budnost"*. Foto: G.M. Ivanković

- Ostavština osječke slobodnozidarske lože Budnost, Osijek, Muzej Slavonije²
- Secesija u Hrvatskoj, Zagreb, Muzej za umjetnost i obrt

Sl. 3. Detalj izložbe *125 godina Muzeja Slavonije*, Osijek. Foto: G.M. ivanković

Dio građe Odjela posuđen je i davan na uvid brojnim pojedincima i ustanovama, među kojima i Hrvatskom narodnom kazalištu u Osijeku, Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskom restauratorskom zavodu, Hrvatskom institutu za povijest, podružnica u Slavanskom Brodu, Zavodu za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Osijeku, Crvenom križu, Upravi za zaštitu kulturne baštine - Konzervatorskom odjelu Osijek, Zavičajnom muzeju Našice, Galeriji likovnih umjetnosti u Osijeku, Hrvatskom društvu likovnih umjetnika u Osijeku i drugima.

² Izložba je od 14. travnja do 29. kolovoza 2004. bila otvorena u Hrvatskom povijesnom muzeju u Zagrebu

Djelatnici Povijesnog odjela prisustvovali su na nekoliko simpozija u Hrvatskoj. Ante Grubišić prisustvovalao je *stručno-znanstvenom skupu Hrvatsko-mađarski odnosi 1102. - 1918.* u Zagrebu, a Grgur Marko Ivanković *I. međunarodnoj konferenciji u povodu 150-te obljetnice tvornice torpeda u Rijeci i očuvanja riječke industrijske baštine* u Rijeci. Ivanković je na međunarodnom simpoziju *Tri stoljeća kapucina u Osijeku 1703. - 2003. i Općina Gornji grad do ujedinjenja 1702. - 1789.*, u organizaciji HAZU Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku i Hrvatske kapucinske provincije, izložio teme: *Prikaz Gornjeg grada na planovima i vedutama Osijeka 18. stoljeća, te Sudbina prostora vrta kapucinskog samostana u Osijeku - od povrtnjaka do suvremenog središta grada.*

Djelatnici Odjela surađivali su s osječkom HVIDR-om u akciji sakupljanja predmeta iz Domovinskog rata za popunjavanje zbirke Muzeja Slavonije. U suradnji s Tehničkim odjelom fotografirana su preostala postrojenja nekoliko osječkih tvornica od *Tvornice koža "Slavonska"*, preko *Tvornice alata i strojeva "OLT"*, *Tvornice lana "LIO"*, do osječke *Tvornice žigica "Drava"*. Unutrašnjost kožare i zadnji dani rada šibicare zabilježeni su video zapisom.

U navedenom je razdoblju kustos Ante Grubišić, između ostalog, pripremio Reviziju Zbirke zastava, inventirao Zbirku atlasa, sredio arhivu Muzejskog društva Slavonije i Baranje, popisao fundus muzejske videoteke, te sudjelovao u organizaciji Županijskog natjecanja iz povijesti za učenike gimnazija.

Viši kustos Grgur Marko Ivanković, između ostalog, kataloški je obradio i inventirao Zbirku slobodnozidarskih predmeta, a u tijeku je priprema za reviziju Zbirke oružja i vojne opreme,³ te izbor građe za predstojeću izložbu *Oružje* iz zbirke Povijesnog odjela Muzeja Slavonije. U ovom je razdoblju održao niz predavanja: *Arhitektura secesije u Osijeku* - Dom kulture Bačka Topola, *Osječka industrijska arhitektura* - Zavičajni muzej Našice, *Istaknuti i rubni primjeri secesijske arhitekture u Slavoniji* - Muzej za umjetnost i obrt Zagreb u sklopu izložbe "Secesija u Hrvatskoj", *Secesija u Osijeku* - studentima Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Član je Organizacijskog odbora projekta *Osječka moderna u arhitekturi 1918. - 1945.* Zavoda za znanstveni i umjetnički rad HAZU u

³ Ovaj posao znatno otežava činjenica da na većem broju primjeraka oružja nedostaju inventarne oznake, a na nekim primjercima oružja obješene su inventarne oznake drugih predmeta, npr. na jataganu inventarni broj puške, na sablju od koplja, na puški od mača, tako da nisu pouzdane niti druge oznake. Sličan se problem pojavio i pri identifikaciji skupine predmeta iz ostavštine osječkog Građanskog streljačkog društva u Kulturno-povijenoj zbirci gdje su nakon dugogodišnje tzv. trajne posudbe predmeti napokon vraćeni u Muzej Slavonije, a na njima nije bilo inventarnih oznaka, dok u Knjizi inventara, osim šturih opisa, nisu bile ubilježene dimenzije predmeta.

Osijeku, Stručno-savjetodavnog odbora Galerije franjevačkog samostana u Osijeku te Organizacijskog odbora međunarodnog kviza znanja Osijek - Pečuh.

Imajući u vidu da dio grade iz Zbirke kulturno-povijesnih predmeta i Zbirke skulptura i natpisa obuhvaća predmete vezane uz arhitekturu, graditeljstvo i urbanizam voditelj zbirki Grgur Marko Ivanković potakao je osnivanje zasebne Zbirke građevinskih elemenata i urbane opreme. Ona obuhvaća ulomak svoda turske česme iz 16.-17. st., cigle iz različitih osječkih ciglana, crijep iz 1779., keramičke ukrase iz 1860. g. iz srušene gornjogradske sinagoge, štukodekoraciju, keramičku kanalizacijsku cijev iz tvornice Zsolnay, betonsku kanalizacijsku cijev iz tvornice osječkog graditelja Franje Wybiralala iz 1903. g., vratnice iz 18. i 19. st., rebrenice s palače Prandau - Normann s kraja 19. st., kvake i brave iz razdoblja baroka, historicizma i secesije, odbojnice kolnih ulaza, različite dijelove plinskih instalacija, ulične svjetiljke, kovanje cimere osječkih dućana, gostionica i radionica, ulične natpise, kućne brojeve, reklamne ploče i drugu srodnu građu.

Temeljem Zakona o muzejima i Pravilnika o načinu i mjerilima za povezivanje u Sustav muzeja Republike Hrvatske, Hrvatski povijesni muzej, kao matični muzej za povijesne muzeje i zbirke u Republici Hrvatskoj posjetio naš Muzej i obišao izložbene prostore i depoe Povijesnog odjela. Matična je služba potvrdila potrebu reorganizacije Povijesnog odjela Muzeja Slavonije i povijesnih odjela i zbirki u sastavu kompleksnih muzeja.

Tijekom proteklog razdoblja sudjelovao sam u Komisiji za provedbu Pravilnika o vođenju muzejske dokumentacije sukladno Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi na temelju članka 8. stavka 2. Zakona o muzejima⁴, a na prijedlog Hrvatskog muzejskog vijeća⁵. Komisija⁶ je analizirala navedeni Pravilnik i predložila način usklađivanja, sukladno našim trenutnim kadrovskim i tehničkim mogućnostima. U želji za što praktičnijim rješenjem ovog vrlo složenog problema preustroja dosadašnjeg načina vođenja muzejske dokumentacije, dio kustosa⁷ konzultirao je nekoliko matičnih muzeja u Zagrebu te slijedom dobivenih informacija donio prijedlog *Od ideje do realizacije muzejske dokumentacije*.

Stručnom vijeću smo priložili Prijedlog izmjene Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Muzeja Slavonije, gdje smo predložili reorganizaciju muzejskih odjela. Na taj bi način bila razvidna nužna potreba za stručnim djelatnicima za pojedina raznovrsna područja te omogućena njihova specijalizacija u interesu kvalitetnije brige i obrade pojedinih zbirki.

OBJAVLJENI RADOVI

Grubišić, A. Arheolog dr. Robert Rudolf Schmidt u Hrvatskoj // Osječki zbornik 26, Osijek, Muzej Slavonije, 2002., str. 107. - 134.

Grubišić, A. Kronologija rada Muzeja Slavonije u Osijeku // 125 godina Muzeja Slavonije u Osijeku, Osijek, Muzej Slavonije, 2003., str. 11. - 31.

Grubišić, A. Slobodnozidarska loža "Budnost" u Osijeku (1773.-1945.) // Ostavština osječke slobodnozidarske lože Budnost, Osijek, Muzej Slavonije, 2003., str. 5. - 73.

Ivanković, G. M., Grubišić, A. Povijesni odjel // Sakralna umjetnost iz zbirki Muzeja Slavonije Osijek, Osijek, Muzej Slavonije, 2003., str. 52. - 63.

Ivanković, G. M. Uz 125. obljetnicu Muzeja Slavonije u Osijeku // 125 godina Muzeja Slavonije u Osijeku, Osijek, Muzej Slavonije, 2003., str. 5. - 9.

Ivanković, G. M. Hramovi slobodnozidarske lože Budnost u Osijeku // Ostavština osječke slobodnozidarske lože Budnost, Osijek, Muzej Slavonije, 2003., str. 74. - 103.

Ivanković, G. M. Ostavština osječke slobodnozidarske lože Budnost // Ostavština osječke slobodnozidarske lože Budnost, Osijek, Muzej Slavonije, 2003., str. 105. - 131.

Ivanković, G. M. Secesijska arhitektura u Slavoniji i sjevernoj Hrvatskoj // Secesija u Hrvatskoj, Zagreb, Muzej za umjetnost i obrt, 2003., str. 48. - 63.; 254. - 273.

Grgur Marko Ivanković, dipl. pov. umjet.
voditelj Povijesnog odjela

⁴ "Narodne novine", br. 142/98

⁵ "Narodne novine 108/2002

⁶ Mr. sc. Dubravko Arbanas, Grgur Marko Ivanković, dipl. pov. umjet., Ksenija Katalinić, prof., Mladen Radić, prof., Sanja Vidović, prof., mr. sc. Marina Vinaj

⁷ Grgur Marko Ivanković, dipl. pov. umjet., Ksenija Katalinić, prof., Sanja Vidović, prof.